

СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ РАУФА АБЛЯЗОВА

СИЛАБУС навчальної дисципліни «ЕКОНОМІКА ГАЛУЗЕЙ І СФЕР ВИРОБНИЦТВА»

1 Загальні відомості про навчальну дисципліну і викладача:

Спеціальність	051 Економіка
Освітньо-наукова програма	Економіка
Освітній ступінь	Доктор філософії з економіки
Статус навчальної дисципліни	обов'язкова
Рік, семестр вивчення	1 рік, 2 семестр
Кількість кредитів ЄКТС	3
Розподіл за видами занять та годинами навчання	Лекції – 18 год.
	Практичні / семінарські – 18 год.
	Самостійна робота – 34 год.
Вид індивідуального завдання	реферат
Форма підсумкового контролю	екзамен
Кафедра (назва, № кабінету, корпоративна e-mail)	Кафедра готельно-ресторанної справи та туризму kaf-gotur@suem.edu.ua
Дні занять	Відповідно до розкладу
Консультації	Відповідно до графіку консультацій
Викладач (ППІ, науковий ступінь, вчене звання):	Гуцалюк Олексій Миколайович, д.е.н, професор
Профіль викладача: Google Scholar: ORCID:	Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?user=yjEMtjsAAAAJ&hl=ru ORCID: http://orcid.org/0000-0002-6541-4912 Scopus Author ID: 57215935877
Контактні дані (телефон, e-mail)	hutsaliuk@suem.edu.ua

2 Опис навчальної дисципліни:

Анотація:	Дисципліна призначена для вивчення основних принципів і методичних підходів до економіки підприємства з урахуванням особливостей енергетичної галузі, організації виробництва на підприємстві, набуття навичок організації, планування виробничими процесами, функціонування виробничих систем, організації управління виробничою інфраструктурою підприємства.
Мета та завдання:	<p>Мета: формування сучасного економічного мислення і системи спеціальних знань про базові поняття щодо господарсько-фінансової діяльності підприємств, навичок та компетенцій щодо визначення показників господарської діяльності підприємства, дослідження стану та ефективності використання ресурсного потенціалу, розробки шляхів підвищення ефективності господарської діяльності, удосконалення процесу планування та організації виробництва.</p> <p>Завдання: аналізувати фактори суспільного виробництва та узагальнювати ознаки економічних систем; обґрунтовувати результати економічної діяльності підприємства в умовах ринку; аналізувати макроекономічні проблеми національної економіки; досліджувати процеси ефективної організації та планування виробництва; здійснювати техніко-економічні обґрунтування виробничих процесів.</p>
Мета орієнтована на формування у здобувачів таких компетентностей:	<p>ЗК06. Здатність до здобуття глибинних знань з економіки, засвоєння основних концепцій, розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану знань з економіки, оволодіння термінологією з сучасного наукового досвіду.</p> <p>СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.</p> <p>СК08. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки та управління з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінюючи та забезпечуючи якість виконаних досліджень.</p> <p>СК09. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів і моделей на мікро-, мезо- та макро рівнях.</p>

<p>Результати навчання (відповідно до освітньо-наукової програми):</p>	<p>РН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних напрямках.</p> <p>РН05. Пропонувати нові рішення, розробляти та наукові проекти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі і фундаментальні та прикладні проблеми економічної науки з врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів; забезпечувати комерціалізацію результатів наукових досліджень та дотримання прав інтелектуальної власності.</p> <p>РН08. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження у сфері економіки та з дотичних міждисциплінарних напрямів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.</p>
<p>Очікувані результати навчання:</p>	<p>Вивчивши курс аспірант повинен знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - основних економічних категорій та законів функціонування економіки; - механізму ринкової рівноваги та сутності ринкової конкуренції; - показників розвитку національної економіки; - теоретичних засад функціонування підприємства; - складу матеріальних, трудових і фінансових ресурсів промислового підприємства; - показників ефективного використання ресурсів промислового підприємства; - механізму ціноутворення, форми оплати праці; - основних показників господарської діяльності підприємства за видами економічної діяльності. <p>Вивчивши курс аспірант повинен вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - володіти економічними поняттями та категоріями; - обчислювати основні показники розвитку національної економіки; - застосовувати методи оцінки економічних показників економічного аналізу в сфері професійної діяльності; - обчислювати основні техніко-економічні показники діяльності підприємства.

3 Перелік тем:

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи економіки підприємства та ефективність використання виробничих ресурсів

Тема 1. Сутність економіки. Характеристика підприємства та його виробничої діяльності
Підприємство як суб'єкт господарювання. Економічний механізм діяльності підприємства.

Виробничі ресурси підприємства та їх аналітична характеристика. Забезпеченість виробничими ресурсами. Виробничий процес як основа діяльності підприємства, організація виробничого процесу.

Тема 2. Суть основних фондів, їх класифікація та структур

Основні фонди. Основні промислово-виробничі фонди. Основні невиробничі фонди. Оцінка основних фондів. Знос і амортизація основних фондів.

Тема 3. Оцінка стану та ефективність використання основних фондів

Показники відновлення та динаміки основних фондів. Показники якісного стану основних фондів та рівня технічного стану виробничої бази підприємства. Використання основних фондів. Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів.

Змістовий модуль 2. Економічні основи господарської діяльності підприємства

Тема 4. Оборотні засоби та підвищення ефективності їх використання на промисловому підприємстві

Оборотні фонди. Структура оборотних засобів. Використання оборотних засобів. Показники обертання оборотних засобів. Ресурсне забезпечення підприємства.

Тема 5. Економічні результати та ефективність виробництва

Витрати виробництва та собівартість продукції. Ціни та ціноутворення підприємства в умовах ринку. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства.

Тема 6. Основи організації та планування виробництва

Організація основного виробництва на підприємстві в умовах Індустрії 4.0. Технологічна та організаційна підготовка виробництва. Організація допоміжного виробництва. Організація технічного обслуговування і ремонту обладнання. Прогнозування і планування діяльності підприємства.

4 Тематика і плани лекцій

№ з/п	Назва теми	План лекції	Обсяг у годинах
1	Сутність економіки. Характеристика підприємства та його виробничої діяльності	1. Підприємство як суб'єкт господарювання. 2. Економічний механізм діяльності підприємства. 3. Виробничі ресурси підприємства та їх аналітична характеристика. Забезпеченість виробничими ресурсами. 4. Виробничий процес як основа діяльності підприємства, організація виробничого процесу.	2
2	Суть основних фондів, їх	1. Основні фонди. Основні промислово-виробничі фонди. 2. Основні невиробничі фонди.	2

	класифікація та структур	3. Оцінка основних фондів. Знос і амортизація основних фондів.	
3	Оцінка стану та ефективність використання основних фондів	1. Показники відновлення та динаміки основних фондів. 2. Показники якісного стану основних фондів та рівня технічного стану виробничої бази підприємства. 3. Використання основних фондів. 4. Підвищення ефективності використання основних виробничих фондів.	2
4	Оборотні засоби та підвищення ефективності їх використання на промисловому підприємстві	1. Оборотної фонди. Структура оборотних засобів. 2. Використання оборотних засобів. 3. Показники обертання оборотних засобів. 4. Ресурсне забезпечення підприємства.	4
5	Економічні результати та ефективність виробництва	1. Витрати виробництва та собівартість продукції. 2. Ціни та ціноутворення підприємства в умовах ринку. 3. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. 4. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства.	4
6	Основи організації та планування виробництва	1. Організація основного виробництва на підприємстві в умовах Індустрії 4.0. 2. Технологічна та організаційна підготовка виробництва. 3. Організація допоміжного виробництва. 4. Організація технічного обслуговування і ремонту обладнання. 5. Прогнозування і планування діяльності підприємства.	4
Усього годин			18

5 Тематика семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми заняття	Обсяг у годинах
1	Розрахунок виробничої потужності підприємства. Розрахунок основних виробничих фондів підприємства.	4
2	Амортизація основних виробничих фондів.	2
3	Розрахунок показників використання оборотних фондів підприємства.	4
4	Виробнича потужність підприємства. Прибуток і рентабельність підприємства.	2
5	Прибуток як економічна категорія. Рентабельність як показник ефективності роботи підприємства.	4
6	Основні показники рентабельності. Резерви підвищення рентабельності на підприємстві.	2
Усього годин		18

6 Самостійна робота здобувача

№ з/п	Назва теми СРС	Обсяг у годинах
1	Проблеми класифікації ринкових регуляторів діяльності підприємства	2
2	Капіталовкладення, інвестиції, інновації	2
3	Типи організаційних структур, провести їх порівняльний аналіз.	2
4	Методи державного регулювання оплати праці.	2
5	Шляхи управління собівартістю продукції підприємства в умовах ринкової економіки.	2
6	Стратегії ціноутворення в умовах ринку. Показники та чинники підвищення ефективності виробництва.	4
7	Методи оптимізації режимів роботи обладнання. Способи планування комплексу робіт з підготовки виробництва інноваційної продукції.	4
8	Розрахунки графіків технічного обслуговування і ремонтів обладнання.	4
9	Проект бізнес-плану умовного підприємства або проекту виробництва.	4
10	Технологічна підготовка виробництва в контексті практичного застосування.	4
11	Інструментарій управління виробничими запасами підприємства за видами економічної діяльності.	4
Усього годин		34

7 Індивідуальні навчально-дослідні завдання (ІНДЗ)

Виконання індивідуального навчально-дослідного завдання передбачає підготовку реферату.

Темати рефератів

1. Сутність оборотних засобів підприємства. Розподіл оборотних засобів.
2. Відмінність і подібність оборотних фондів та фондів обігу.
3. Оборотні засоби. Характеристика показників ефективності використання оборотних засобів.
4. Оборотні засоби. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних засобів.
5. Оборотні засоби. Джерела формування оборотних засобів на підприємстві.
6. Основні фонди енергопідприємства. Шляхи покращення використання основних фондів.
7. Схема управління виробничо-технічною діяльністю електростанції. Паспорт підприємства.
8. Принципи і методи управління. Функціональні обов'язки робітників апарату управління. Внутрішня структура управління.
9. Особливості енергетичної галузі промисловості. Розвиток енергетики України.
10. Капітальні вкладення, їх види і характеристика. Напрямки капітальних вкладень, їх відмінності і характеристика.
11. Фінансування капітальних вкладень. Структура капітальних вкладень. Назвіть шляхи підвищення ефективності капітальних вкладень.
12. Продуктивність праці. Назвіть основні шляхи підвищення продуктивності праці.
13. Класифікація кадрів. Кадрова політика підприємства.
14. Розподіл робочого часу. Характеристика часу роботи і часу перерв.
15. Якість та конкурентоспроможність продукції виробничого підприємства.

8 Перелік запитань для підготовки до підсумкового контролю (екзамен)

1. Охарактеризуйте різницю між балансовою, первісною та ліквідаційною вартістю основних засобів
2. Порівняйте переваги та недоліки прямолінійного та кумулятивного методу нарахування амортизації
3. Порівняйте переваги та недоліки прямолінійного та виробничого методу нарахування амортизації
4. Охарактеризуйте різницю фізичним та функціональним зносом основних засобів
5. Охарактеризуйте різницю між поняттями «фондовіддача» та «фондомісткість»
6. Надайте характеристику поняттю «рентабельність виробничих засобів»
7. Охарактеризуйте різницю між поняттями «роялті» та «паушальний платіж»
8. Приведіть структуру оборотних засобів у сфері виробництва
9. Приведіть структуру оборотних засобів у сфері обігу
10. Поясніть різницю між транспортним, технологічним та резервним запасами матеріальних ресурсів.
11. Надайте пояснення терміну «плинність персоналу»
12. Охарактеризуйте різницю між поняттями «виробіток» та «трудомісткість»
13. Означте різницю між основною та додатковою заробітною платою
14. Запропонуйте тарифну систему оплати праці для 2 робітників та 6 розрядів
15. Перерахуйте форми відрядної системи оплати праці
16. Поясніть різницю між формами та системами оплати праці
17. Охарактеризуйте різницю між відрядно-прогресивною та відрядно-регресивною формами
18. Опишіть структуру податків на заробітну плату
19. Опишіть відмінність за складом між собівартістю та ціною
20. Охарактеризуйте різницю між умовно-змінними та умовно-постійними витратами
21. Поясніть сутність «точки беззбитковості»
22. Поясніть параметричний метод розрахунку собівартості
23. Приведіть порядок розрахунку ціни на основі аналізу
24. Опишіть різницю між доходом та валовим прибутком
25. Опишіть типи виробництва
26. Надайте характеристику робочим місцям для різних типів виробництва
27. Приведіть структуру циклу створення і освоєння нової продукції
28. Приведіть варіанти переходу на випуск нових видів
29. Охарактеризуйте різницю між основними, допоміжними та обслуговуючими процесами
30. Охарактеризуйте заготівельну, обробну та складальну стадії
31. Опишіть відмінність між допоміжними та обслуговуючими процесами
32. Приведіть структуру виробничого циклу
33. Опишіть види руху предметів за операціями
34. Опишіть правила побудови сітьового графіка
35. Приведіть основні елементи сітьової моделі
36. Опишіть етапи побудови сітьової моделі
37. Приведіть методику розрахунку сітьового графіка
38. Надайте характеристику критичного шляху сітьового графіка
39. Опишіть сутність оптимізації сітьових графіків
40. Приведіть основні критерії оптимізації сітьових графіків
41. Зазначте методи організації виробництва
42. Надайте характеристику потоковому виробництву
43. Приведіть класифікаційні ознаки поточкових ліній

44. Охарактеризуйте такт потокової лінії
45. Перерахуйте та охарактеризуйте плани підприємства
46. Надайте характеристику плануванню стратегічних змін
47. Окресліть необхідність та структуру бізнес-планування.
48. Визначите економічний потенціал розвитку «зеленої» енергетики.
49. Планування та його значення в діяльності підприємства.
50. Капітал та основні засоби підприємства.

9 Рекомендовані джерела інформації

1. Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему: Монографія / за ред. В. І. Грушка. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2021. 503 с. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/grushko_0023.pdf.
2. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч. посіб / За заг. ред. д.е.н. Н. В. Сментини. К: ФОП Гуляєва В.М, 2019. 320 с. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10004/1/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%20%D1%82%D0%B0%20%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97%20%D0%B4%D1%96%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96.pdf>.
3. Економіка підприємства : підручник / під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2020. 700 с. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2021-03/%21%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%95%D0%9F%20%D0%9F%D0%A2%D0%91.pdf>.
4. Організація виробництва: курс лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. Для студ. спеціальності 051«Економіка»/ КПІ ім. Ігоря Сікорського ; уклад.:О.О. Кожемяченко. Електронні текстові данні. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2021. 233 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/48106/1/konspekt_org_vyrob.pdf.
5. Економіка і організація виробництва Економіка і організація виробництва: навчальний посібник / Петренко К. В., Скоробогатова Н. Є. К.: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 177 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/27463/1/Ekonomika_i_organiz_vyrob.pdf.
6. Економіка і бізнес: підручник / за ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника, д.е.н., проф. О. І. Карінцевої. Суми: Університетська книга, 2021. 316 с. URL: https://fmab.khadi.kharkov.ua/fileadmin/FUB/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B8_%D1%96_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%82%D0%B2%D0%B0/ek_predpriyatij/posobiya_pdf/Ekonomika_i_biznes_2021.pdf

10 Оцінювання результатів навчання

Схема розподілу балів:

Екзамен	50 балів (поточний контроль)	10 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	40 балів (підсумковий контроль)
----------------	---------------------------------	--	------------------------------------

Мінімальний пороговий рівень з кожного виду контролю:

Екзамен	30 балів (поточний контроль)	5 балів (контроль виконання індивідуальних завдань)	25 балів (підсумковий контроль)
----------------	---------------------------------	---	------------------------------------

Система оцінювання результатів навчання:

- 1) Максимальна кількість балів, які студент може здобути протягом семестру – 100.
- 2) Допустимий пороговий рівень для отримання заліку – 60 балів.
- 3) Оцінювання роботи на семінарських (практичних), лабораторних заняттях, самостійної роботи здійснюється за шкалою від «0» до «5».

Накопичування рейтингових балів з навчальної дисципліни:

<i>Поточний контроль:</i> <i>MAX = 70 балів</i> <i>MIN пороговий рівень = 45 балів</i>	<i>Доповіді на семінарських заняттях</i>
	<i>Усне опитування</i>
	<i>Письмові роботи з засвоєння тем курсу</i>
	<i>Виконання завдань самостійної роботи</i>
<i>Виконання індивідуальних завдань:</i> <i>MAX = 30 балів</i> <i>MIN пороговий рівень = 15 балів</i>	<i>Реферат</i>
<i>Разом:</i>	<i>MAX = 100 балів</i> <i>MIN пороговий рівень = 60 бал</i>

Шкала оцінювання результатів навчання:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи)	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11 Політика курсу

Політика дотримання академічної доброчесності

Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, фабрикація, фальсифікація, списування.

За порушення академічної доброчесності здобувачі можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності: повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит тощо); повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми.

Комунікаційна політика

Здобувачі повинні мати активовану пошту.

Обов'язком здобувача є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки та відвідування, перегляд інформації в Viber, Телеграм-каналах групи.

Усі письмові запитання здобувача стосовно навчальної дисципліни мають надсилатися на електронну пошту кафедри або електронну пошту викладача.

Політика щодо пропусків занять

Здобувачі мають відвідувати лекційні й практичні (семінарські) заняття. Відсутність здобувача на занятті може бути виправдана поважною причиною. Поважними причинами відсутності вважаються: хвороба, участь у заходах, що сприяють розвитку здобувачів і поліпшенню іміджу університету.

Політика щодо виконання навчальних завдань пізніше встановленого терміну

Здобувачі мають виконувати всі навчальні завдання у встановлені терміни. Здобувач, який не виконав ту чи іншу кількість навчальних завдань вчасно й хоче надолужити прогаяне, може звернутися по допомогу до викладача.

Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

Бонуси

Здобувачі, які регулярно відвідували лекції (мають не більше двох пропусків без поважних причин) та мають написаний конспект лекцій отримують додатково 2 бали до результатів оцінювання до підсумкової оцінки.